

Slavko Suzić
Braće Cetina 2
Rijeka

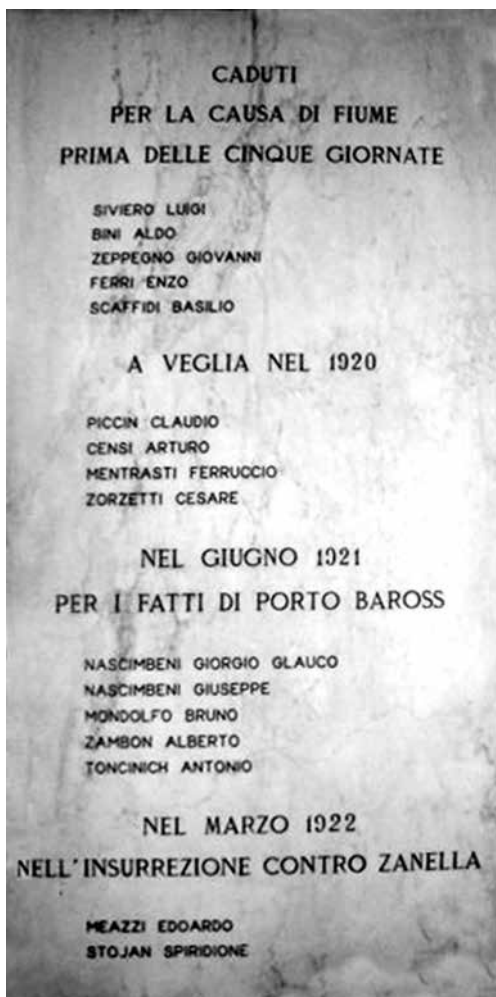
Prethodno priopćenje
355(497.561Rijeka)“1919/1921“
929.52D'Annunzio, G.

D'Annunzio i njegova zločinačka vojska

Gabriele D'Annunzio je 12. rujna 1919. godine ujutro rano ušao sa vojskom u grad Rijeku. D'Annunzio je stigao dan ranije iz Venecije u Ronki u Goričkoj, odakle se uputio s vojskom dalje, a putem su mu se pridružili i drugi vojnici. Veliki dio vojske se okupio oko njega u mjestu Matulji. Drugi dio vojske kretao se je Kastavštinom i to mjestima Jurdani, Jušići, pa su preko Belića, Čikovića, Jurčića i Zameta ušli u Rijeku. Toga dana, 12. rujna u selu Čikovići dogodila se strašna nesreća. Djeca su našla odbačenu ručnu granatu od strane D'Annunzijeve vojske i njome se igrali. Granata je odjedanput eksplodirala. Pri tome je poginulo i teško nastradalo petero

Straža ardita ispod željezničkog mosta na putu koji povezuje Kantridu i Zemet.

Spomenik podignut u D'Annunzijevoj vili Vitoriale, Lago di Garda na kojoj su upisana sva imena poginulih ardita u borbama tijekom njegove vladavine u Rijeci. Posebno je bio tužan i nesretan što u tim borbama nije dao život ni jedan Rječanin za njegovu „Riječku državu“.

djece od 6, 8 i 9 godina. Bili su to Stanko Ćiković od Josipa, kbr. 119, Ernest Grbac od Antuna, kbr. 90, Ivan Saršon od Ivana, kbr. 43, Franjo Jurčić od Ivana i Vjekoslav Grbac od Antuna, kbr. 115.

Svu petoricu izmrcvarenih dječaka su vojničkim automobilom prevezli u bolnicu u Rijeku. Prva dvojica dječaka su odmah poginula, jedan dječak je umro putem za bolnicu, jedan je teško ranjen i jedan je dječak lakše ranjen. Zapovjednici D'Annunzijeve vojske nisu ništa poduzeli da vojska ne baca uz cestu ubojitu municiju.

Ponis, zapovjednik Riječkih vatrogasaca u žučnoj raspravi s D'Annunzijem i gradskom vlašću.

Donne Fiumane, humanitarna ženska organizacija osnovana za vrijeme austrougarske vlasti, posebno se istaknula oko brige za ranjenike tijekom Prvog svjetskog rata. Dolaskom D'Annunzija u Rijeku gubi humanitarnu ulogu i organizacija dobiva fašističke karakteristike.

Giorgio Conighi, sin poznatog opatijskog arhitekta, za vrijeme Prvog svjetskog rata topnički časnik, alpin, zatim D'Annunzijeve ardit, od 1936. član fašističke stranke, kada postaje zapovjednik riječkog vatrogasnog korpusa. Godine 1941. optužen je za ubojstvo, dobiva prekomandu u vatrogasni korpus Trst. Poslije Drugog svjetskog rata, Jugoslavija traži njegovo izručenje kao zločinca. Voda je i organizator velikih iredentističkih demonstracija i nereda u Trstu protiv pripojenja Rijeke, Istre, otoka i Dalmacije Jugoslaviji.

Slika prikazuje Krista kako sije dobro sjeme na njivi, iza njega kradomice vrag u liku D'Annunzija sije loše sjeme. Freska se nalazi u baroknoj crkvi sv Mihaela u mjestu Lokev na Krasu, Republika Slovenija. Fresku je nacrtao Tone Kralj 1942. godine, te u liku vraga prikazuje prijetnju od fašizma i nacizma.

U mjestu Jurdani, 14. rujna 1919. u večernjim satima se dogodila opet strašna nesreća. Dva su dječaka pronašla jednu ručnu granatu, koju su „izgubili“ talijanski vojnici, kada su išli zauzeti Rijeku. Dječaci nisu znali što je to, pa su je gledali i opipavali, najedanput je granata prasnula i teško ranila obojicu. Budući da je pronađeno još ubojitih sredstava, oblasna vlast je podijelila nekakve napatke o granatama te o drugom ratnom materijalu i streljivu. Naputak je napisan na talijanskom jeziku kojeg hrvatski puk ne razumije. Trebalo je napatuk napisati na hrvatskom jeziku sa slikama streljiva i to podijeliti puku, s tim bi se spriječile mnoge nesreće.

Dana 6. svibnja 1920. godine na Kantridi u Rijeci je došlo do oružanog sukoba između karabinjera i D'Annunzijevih vojnika arditu, te je bilo 4 mrtva i sedam ranjenih, svi su poginuli i ranjeni bili Talijani osim jednog zidara Blečića koji je slučajno onuda prolazio vozeći vapno i tu ga je pogodilo smrtonosno zrno. Do ovoga sukoba je došlo zbog toga jer karabinjeri nisu mogli trpjeti D'Annunzijevu strahovladu, te su htjeli otići iz Rijeke. Zabilježeno je da je do tog datuma već otišlo preko 110 karabinjera i oko 100 časnika i vojnika. Uostalom, događale se često krvave svađe među samim vojnicima jer su jedni republikanci, a drugi su vjerni svom kralju. Jugoslavija je primila mnoge Talijane koji nisu htjeli slijediti D'Annunzija.

D'Annunzijevoj strahovladi suprotstavili su se sindikati. Jedini gradski službenik koji se pobunio protiv D'Annunzijeve strahovlade i nereda što po gradu čine legionari bio je Antonio Ponis, zapovjednik Riječkih vatrogasaca. Vatrogasci su se priključili štrajku radnika koji je organizirao sindikat protiv D'Annunzija. Kada je pozvan na odgovornost, uspio se izvući, opravdavajući pobunu vatrogasaca, zato jer imaju puno manje plaće i lošije uvjete u odnosu na tršćanske i torinske vatrogasce. Nekako se izvukao ali je ostao u nemilosti gradskih vlasti.

Arditi u čestim sukobima nisu samo poginuli ili bili ranjeni od neprijateljske paljbe, nego i zbog nestručnog rukovanja oružjem i ručnim granatama. Mnogi mladi avanturisti priključili su se D'Annunzijevoj vojsci gdje su dobili oružje, a nisu imali nikakvog znanja o oružju, često sa slabom ili nikakvom obukom. Dana 31. siječnja 1920. godine srušio se u mjestu Paz, općina Boljun zrakoplov s dvojicom D'Annunzijevih mladih vojnika, koji su letjeli iz Zadra za Rijeku, te su se putem izgubili uslijed guste magle. Iznad Paza u Istri ugasio im se motor te su se srušili na zemlju, gdje su oba pilota poginula. Drugi dan su bili sahranjeni na Pazinskom groblju.

Giacomo Cergol, riječki karabinjer živio je s obitelji na Belvederu, na početku Tizianove ulice idući od Škurinja prema Kozali. Kuća u kojoj je živio nalazila se iznad barikade, a stepenice su izlazile odmah ispred barikade, koju su tu podigli D'Annunzijevi arditi. Kada je išao u službu, morao je proći ispred barikade, da bi

Barikada u Tizianovoj ulici

se spustio stubama Giordana Bruna u grad. Izbjegavao je bilo kakav kontakt sa legionarima. Legionari na barikadi su mu se obratili, signor Giacomo, opet ste nas zaboravili pozdraviti? Da li želite da vas podsjetimo, pa mu pokazali bocu i čašu s ricinusovim uljem.

Izvori

Pučki prijatelj, politički i poučno – gospodarski list za hrvatski narod, Zagreb, 1919, br. 3.

Riječke vatre (povijest riječkog vatrogastva, autor i urednik Dragan Ogurlić) Javna vatrogasna postrojba grada Rijeke, Rijeka, 2004. i 2007.

Slavko Suzić

D'Annunzio and his criminal army

SUMMARY

On September 12, 1919., early in the morning, Gabriele D'Annunzio entered the city of Rijeka with his army. D'Annunzio arrived the day before from Venice to Ronchi in Gorizia, from where he went on with the army, and during the journey he was joined by other soldiers. The majority of the army gathered around him in Matulji. The other part of the army was moving through the Kastav region across the villages of Jurdani, Jušići and through Belići, Čikovići, Jurčići and Zamet they entered Rijeka. On that day, September 12, a horrific accident occurred in the village of Čikovići. Children found a hand grenade, discarded by D'Annunzio's army, and played with it. The grenade suddenly exploded. Five children of 6, 8 and 9 years were killed and seriously injured. They were Stanko Čiković of Josip, house nbr. 119, Ernest Grbac of Antun, house nbr. 90, Ivan Saršon of Ivan, house nbr. 43, Franjo Jurčić of Ivan and Vjekoslav Grbac of Antun, house nbr. 115.

All five injured boys were transported to the hospital in Rijeka by a military car. The first two boys were killed immediately, one boy died on the way to the hospital, one was seriously injured and one boy was slightly injured. The commanders of D'Annunzio's army did nothing to prevent deadly ammunition from being thrown on the road by the army.

In the village of Jurdani, on September 14, 1919., again a terrible accident happened in the evening hours. Two boys found one hand grenade, which was "lost" by Italian soldiers when they went to occupy Rijeka. The boys did not know what it was, so they looked at it and felt it, and suddenly the grenade burst and severely wounded both of them. As more deadly weapons were found, the provincial authorities shared some instructions about grenades and other war material and ammunition. The instructions were written in Italian, which the Croatian people did not understand. The instructions should have been written in Croatian language with pictures of ammunition and divide this to the people, thus preventing many accidents.

Slavko Suzić

D'Annunzio e il suo esercito criminale

RIASSUNTO

Il mattino del 12 settembre 1919., Gabriele D'Annunzio entrò nella città di Fiume con il suo esercito. D'Annunzio arrivò il giorno prima da Venezia a Ronchi a Gorizia, da dove partì con l' esercito, e durante il viaggio fu raggiunto da altri soldati. Gran parte dell' esercito si radunò attorno a lui a Matulji. L' altra parte dell' esercito si stava spostando attraverso la regione di Kastav passando nei paesi di Jurdani, Jušići e attraverso Belići, Čikovići, Jurčići e Zamet entrarono a Fiume. Quel giorno, il 12 settembre, si verificò un terribile incidente nel villaggio di Čikovići. Alcuni bambini hanno trovato una bomba a mano gettata dall' esercito di D'Annunzio e ci hanno giocato. La granata esplose improvvisamente. Cinque bambini di 6, 8 e 9 anni sono stati uccisi e feriti gravemente. Erano Stanko Čiković di Josip, n. di casa 119, Ernest Grbac di Antun, n. di casa 90, Ivan Saršon di Ivan, n. di casa 43, Franjo Jurčić di Ivan e Vjekoslav Grbac di Antun, n. di casa 115.

Tutti e cinque i ragazzi feriti furono trasportati con un' auto militare nell' ospedale di Fiume. I primi due ragazzi furono uccisi immediatamente, un ragazzo morì sulla strada per l' ospedale, uno rimase gravemente ferito e un ragazzo fu leggermente ferito. I comandanti dell' esercito di D'Annunzio non fecero nulla per impedire all' esercito di lanciare munizioni mortali lungo la strada.

Nel paese di Jurdani, il 14 settembre 1919., un nuovo terribile incidente accadde la sera. Due ragazzi hanno trovato una bomba a mano, che è stata "persa" dai soldati italiani quando sono andati ad occupare Fiume. I ragazzi non sapevano cosa fosse, quindi la guardarono e la toccarono, e improvvisamente la granata scoppiò e ferì gravemente entrambi. Dato che furono trovate altre armi letali, le autorità provinciali distribuirono delle istruzioni sulle granate e su altro materiale bellico e munizioni. Le istruzioni erano scritte in italiano, che il popolo croato non capiva. Le istruzioni dovevano essere scritte in lingua croata con immagini di munizioni e distribuire ciò tra la popolazione, evitando così molti incidenti.